

Hreško a kolektív, *Environmental management*, 1 vydanie,
Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Nitra 2013, 68 s.

Publikácia autorov Juraj Hreško, Zita Izačovičová, Milena Moyzeová, Peter Petluš, František Petrovič, Zuzana Pucherová, Viera Vanková *Environmental management* vznikla v rámci riešenia projektu A – centrum FPV UKF v Nitre – Centrum Inovatívneho Vzdelávania, ktoré podporilo Ministerstva školstva Slovenskej republiky (Evidenčné číslo projektu OPV – 2009/1.2./01 – SORO). Cieľ projektu bol zameraný na inovatívne vzdelávanie na Fakulte prírodných vied Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, jeho prispôsobenie vedomostnej spoločnosti, rozvíjanie kompetencií ľudských zdrojov, ale najmä zvyšovanie kvality vzdelávania populácie v prírodovedných disciplínach.

V súčasnej dobe má záujem žiakov a študentov o prírodné vedy klesajúci trend. Za hlavnú príčinu nezaujmu mladých ľudí o prírodovedné predmety je považovaný spôsob vzdelávania a výchovy v danej oblasti na školách, a preto je potrebné rozvíjať a tvoriť nové formy vzdelávania s dôrazom na virtuálne vzdelávanie a následne podieľať sa aj na inovácii a tvorbe nových vzdelávacích aktivít pre budúcich učiteľ'ov. Publikácia s názvom *Environmental management* prispieva k výchove a vzdelávaniu študentov - budúcich pedagógov. Jej zámerom je rozvíjať ich vedomosti o prostredí, naučí ich tvorivo riešiť problémy, citlivo a múdro rozhodovať, empaticky komunikovať, ale predovšetkým nadobudnúť správny vzťah k prírode.

Publikácia je monotematické dielo s cieľom sprístupniť čitateľom možnosti inovácií v prírodovednom vzdelávaní s ohľadom na jeho obsah. Celou publikáciou sa nesie hlavná myšlienka, ktorá sa zakladá na dôležitosti správneho vzťahu k životnému prostrediu a jej jednotlivým zložkách ako aj hľadani nových spôsobov a metód trvalo udržateľného rozvoja. Snaha o prehĺbovanie vedomostí mladých ľudí v prírodovedných disciplínach, získavanie teoretických poznatkov a ich aplikácia v školských podmienkach je v publikácii poňatá veľmi komplexne. Je členená do štyroch hlavných kapitol (*1. Monitoring prírodných zdrojov ako súčasť environmentálneho monitoringu a informačného systému v Slovenskej republike, 2. Územný systém ekologickej stability, 3. Environmentálny manažment, 4. Trvalo udržateľný rozvoj*) v rozsahu 68 strán. Jej cieľom je priblížiť problematiku a riešenie environmentálneho manažmentu pre udržateľné využívanie prírodných prvkov krajiny - prírodné zdroje, ekosystémy a typy krajín. Záber publikácie je veľmi rozsiahly, predstavuje prierezové vzdelávacie materiály pre základné pochopenie problému ochrany a riadenia životného prostredia, ako aj historické pozadie a súbor metód, legislatívnych nástrojov a konceptov pre udržateľné využívanie prírodných prvkov krajiny.

Prvá časť publikácie sa orientuje na monitorovanie zložiek životného prostredia - vodu, pôdu, ovzdušie a procesy ľudskej činnosti. Druhá časť poukazuje na niektoré prístupy environmentálneho manažmentu prostredníctvom dokumentov na ochranu prírody, ktoré sú vložené alebo odporúčané v environmentálnej legislatíve Slovenskej republiky. Tretia a štvrtá časť zdôrazňuje nadregionálny a miestny rámec trvalo udržateľného využívania v súlade so stratégiou trvalo udržateľného rozvoja.

1. Monitoring prírodných zdrojov ako súčasť environmentálneho monitoringu a informačného systému v Slovenskej republike

Uvedené časť sa skladá zo šiestich podkapitol, ktoré sú zamerané na zložky životného prostredia - ovzdušie, vodu, geologické faktory, pôdu, biotu a lesy. Stav životného prostredia sa posudzuje z hľadiska kvality jeho jednotlivých zložiek. Je priamo závislý na kvalitnej a dostupnej databáze údajov odzrkadľujúcich reálnu situáciu. Je určený informáciami získanými prostredníctvom pravidelného environmentálneho monitorovania životného prostredia. Ťažiskovo sa zaoberá platnou legislatívou pre jednotlivé zložky životného prostredia. Monitoruje faktory, ktoré sa podieľajú na kvalite vybraných zložiek životného prostredia. Popisuje aj jednotlivé úrovne monitorovania životného prostredia vrátane sledovania prírodných zdrojov. Prezentovaná časť je doplnená mapami monitorovacích miest, obrázkami monitorovacích staníc a miest ako aj tabuľkami súvisiacimi s monitorovaním vybraných zložiek životného prostredia. Celá časť je spracovaná veľmi podrobne, dáva prehľad nielen o sledovaných rizikových faktoroch, ale aj o databáze údajov, ktorá je súčasťou environmentálneho monitoringu a následne informačného systému v Slovenskej republike.

2. Územný systém ekologickej stability

Územný systém ekologickej stability je celopriestorová štruktúra navzájom prepojených ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktorá zabezpečuje rozmanitosť podmienok a foriem života v krajine. Základ tohto systému predstavujú biocentrá, biokoridory a interakčné prvky nadregionálneho, regionálneho alebo miestneho významu, ktoré sú definované v úvodnej časti. Práca približuje na príkladoch v krajine pojmy ako ekologická stabilita, ekologická udržateľnosť, ekologické hľadisko a následne sa orientuje na dokumenty územného systému ekologickej stability, ktoré predstavujú dokumentáciu ochrany prírody a krajiny. Nosnou časťou sú práve dokumenty, ktoré sa vyhotovujú na zabezpečenie územného systému ekologickej stability GNÚSES, RÚSES, MÚSES. Podrobne je spracovaná štruktúra dokumentu MÚSES ako dokumentu určeného na ochranu rozmanitosti podmienok a foriem života na miestnej úrovni.

3. Environmentálny manažment

K téme environmentálneho manažmentu je spracovaný vzdelávací materiál orientovaný na súbor metód, legislatívnych nástrojov a koncepcií pre udržateľné využívanie prírodných zložiek krajiny. Cieľom je poukázať na niektoré metodické východiská pri riešení environmentálnych problémov na úrovni interpretácií dynamických zložiek krajiny. Zameriava sa predovšetkým na riešenie environmentálnych problémov ako napr. problémy priestoru, problémy spojené s meniacimi sa podmienkami klímy a hydrologického režimu a na problémy spojené s intenzívnym využívaním pôdy. Ako príklad si autorský kolektív zvolil oblasť Východných Karpát, ktorá je časťou Národného parku Poloniny. Na príklade typického regiónu s horským poľnohospodárstvom a na základe cieľov jednotlivých aspektov trvalo udržateľného rozvoja boli analyzované: prírodné a kultúrno-historické zdroje, ľudské zdroje, sociálno - ekonomické zdroje a podmienky, podmienky životného prostredia a následná stratégia.

V podkapitole zameranej na aspekty environmentálneho manažmentu je popísaný dynamický vývoj a zmeny krajiny a jej zložiek, čo sa môže odraziť na riešení environmentálnych problémov konkrétnych území. Priestorové vlastnosti územia a variabilita interakcií medzi jednotlivými zložkami krajiny limitujú predstavy a zábery súvisiace s možnosťami a potrebami sociálno-ekonomického rozvoja a ekonomickej prosperity. Ku skvalitneniu metód a postupov tvorby integrovaného manažmentu krajiny môže významne prispieť prístup dynamického, časopriestorového vývoja krajiny. V závere témy autorský kolektív v súvislosti s riešeným územím spracoval manažmentové opatrenia poľnohospodárskej krajiny horských a podhorských oblastí a následne zásady realizácie manažmentu a stratégie.

4. Trvalo udržateľný rozvoj

V poslednej časti publikácie je prezentovaný prístup k pojmu trvalo udržateľný rozvoj. Autorský kolektív podrobne rozoberá rozsiahlu škálu definícií trvalo

udržateľného rozvoja, indikátory udržateľného rozvoja, Národnú stratégiu trvalo udržateľného rozvoja Slovenskej republiky (NSTUR). S ohľadom na to, že NSTUR predstavuje najvýznamnejšiu a najrozsiahlejšiu časť projektu „Podpora trvalo udržateľného rozvoja“ v Slovenskej republike sa autorský kolektív orientoval na priority, strategické a inštitucionálnu štruktúru trvalo udržateľného rozvoja.

Podkapitoly „Krajinnoekologický plán – základný nástroj trvalo udržateľného využitia územia“ a „Integrovaný manažment krajiny – základný nástroj trvalo udržateľného rozvoja“ predstavujú nosné časti. Krajinnoekologický plán tvorí súčasť prieskumov a rozborov, kde hlavným výstupom je stret záujmov v území, ktorý vyjadrujú najmä limity využívania územia na základe všeobecne záväzných právnych predpisov, správnych rozhodnutí, rozvojových zámerov a najdôležitejších problémov, ktoré je potrebné v území riešiť. Dôležitosť riešenia integrovaného manažmentu krajiny si vyžadujú neustále rastúce nielen environmentálne, ale aj existenčné problémy. Obidve podkapitoly veľmi podrobne spracúvajú teoreticko-metodické východiská. V celej časti je prezentovaný proces implementácie a pochopenia trvalo udržateľného rozvoja na teoretických, ako aj aplikačných prácach doma i v zahraničí.

V publikácii *Environmental management* sú zhrnuté vybrané výsledky výskumu, ktoré tvoria vytýčenie hlavných línií na prezentovanie dôležitosti environmentálneho manažmentu. Publikácia je určená nielen študentom, ale aj pedagógom a vedeckým pracovníkom, ktorí sa orientujú na problematiku životného prostredia, jeho ochranu a starostlivosť. Zámerom autorského kolektívu pri tvorbe predkladanej publikácie bolo poukázať na environmentálne problémy, ale súčasne naznačiť aj možnú cestu ich riešenia. Úloha environmentálneho manažmentu v životnom prostredí rozšírená o prvky a postupy získané na základe výskumu je o to významnejšia, že vytvára priestor a ďalšie možnosti spolupráce v rôznych vedných oblastiach. Predkladaná publikácia, spôsob a spracovanie témy svedčí o dlhoročnej praxi autorov v oblasti životného prostredia. Prezentuje nové trendy orientované na spracovanú oblasť. Poukazuje na dôležitosť využívania krajiny, zameranej na zlepšenie celkovej kvality života, rešpektovanie ochrany prírody, stability a biodiverzity územia, ochranu a racionálne využívanie prírodných a kultúrno-historických zdrojov a ochranu životného prostredia. Integrovaný manažment krajiny je založený na komplexnom výskume krajiny v environmentálnej, sociálnej a ekonomickej dimenzii a skúmaní súvislostí a vzťahov medzi nimi. Je cenným obohatením problematiky súvisiacej so životným prostredím a jej zložkami. Autori, uvedomujúc si dôležitosť starostlivosti o trvalo udržateľný rozvoj predložili čitateľovi dielo po odbornej stránke veľmi fundované. Predstavuje súhrn skúseností a informácií vypracovaných na základe mnohoročných skúseností autorského kolektívu a overených v praxi. Je to originálne dielo, ktoré určite zaujme.